

โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก

การพยาบาลจิตเวช และสุขภาพจิต

(ฉบับปรับปรุง) เล่มที่ 2

WY 160 ค179ก 2556 ล.2

* B 0 0 4 7 1 3 8 *

การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต (ฉบับ...

ห้องสมุดวิชาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา

บรรณาธิการ

ฉวีวรรณ สัตยธรรม

แฉะ จันทร์สุข

ดร.ศุภร์ใจ เจริญสุข

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำชี้แจง	ข
รายนามผู้นิพนธ์	ค
ตอนที่ 5 การพยาบาลผู้ที่ได้รับการบำบัดรักษาทางจิตเวช (Nursing Care for Psychiatric Therapies)	1
บทที่ 14 การบำบัดรักษาทางกาย.....แผน จันทร์สุช	3
(Somatic Therapies)	
ความหมาย	4
สมองและความสัมพันธ์ด้านการบำบัดรักษาทางจิตเวช	4
โครงสร้างและหน้าที่ของสมอง	5
การถ่ายทอดสัญญาณสื่อประสาท	9
สารสื่อประสาท	11
ชีววิทยาพื้นฐานของจิตเภสัชบำบัด	13
การบำบัดรักษาด้วยยาทางจิตเวช	14
- ยาด้านโรคจิต	15
- ยาด้านอาการซึมเศร้า	18
- ยาคลายกังวล	22
- ยาควบคุมอารมณ์	23
- อาการข้างเคียงของยารักษาโรคทางจิตเวช	25
- บทบาทของพยาบาลต่อการบำบัดรักษาทางยา	26
การบำบัดรักษาด้วยไฟฟ้าและการพยาบาล	27
ความหมาย	27
กลไกการออกฤทธิ์	27
อุปกรณ์เครื่องใช้ในการรักษาด้วยไฟฟ้า	29
บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของพยาบาล	30
การบำบัดด้วยการจำกัดพฤติกรรม (Behavior limited)	31
ความหมาย	31
ข้อบ่งชี้ในการจำกัดพฤติกรรม	31
พฤติกรรมที่จำเป็นต้องจำกัดพฤติกรรม	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การตรึงผู้ป่วยและการจำกัดพฤติกรรม	32
ข้อควรระวังในการตรึงผู้ป่วยและจำกัดพฤติกรรม	32
บทที่ 15 การบำบัดรักษาทางจิตสังคม (Psycho-Social Therapies)..... แพ จันทร์สุข	35
ความหมาย	35
ประเภทของการบำบัดทางจิตสังคม	35
จิตบำบัด	36
- จิตบำบัดรายบุคคล	36
- จิตบำบัดกลุ่ม	41
- บทบาทของผู้นำกลุ่มบำบัด	44
การบำบัดพฤติกรรมทางปัญญา	46
ความหมาย	46
ทฤษฎีและแนวคิดในการบำบัดพฤติกรรมทางปัญญา	47
หลักการของการบำบัดพฤติกรรมทางปัญญา	48
กระบวนการบำบัดพฤติกรรมทางปัญญา	48
บทบาทของพยาบาลในการบำบัด	52
นิเวศบำบัด	52
ความหมาย	53
วัตถุประสงค์ของนิเวศบำบัด	53
คุณลักษณะของนิเวศบำบัด	54
แนวคิดสำคัญของนิเวศบำบัด	55
หลักการจัดนิเวศบำบัด	57
การบริหารนิเวศบำบัด	58
บทบาทของพยาบาลในนิเวศบำบัด	59
กลุ่มนิเวศบำบัด	60
ตอนที่ 6 การพยาบาลผู้ป่วยที่มีความผิดปกติทางจิตเวช	63
(Nursing Care Psychiatric Disorders)	
บทที่ 16 อาการวิทยา (Symptomatology).....ดร.วิไลพร ช่างษ์	65
ความหมาย	65
อาการทางจิตเวชที่สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมทั่วไป	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความผิดปกติด้านการเคลื่อนไหว	67
ความผิดปกติด้านการรับรู้	69
ความผิดปกติด้านความรู้สึกรู้ตัว	69
ความผิดปกติด้านการรับรู้ เวลา สถานที่ และบุคคล	70
ความผิดปกติด้านความจำ	70
ความผิดปกติด้านสติปัญญา	71
ความผิดปกติด้านสมาธิและความตั้งใจ	71
ความผิดปกติด้านการตัดสินใจ	71
ความผิดปกติด้านความคิด	72
ความผิดปกติด้านลักษณะการพูด	74
ความผิดปกติด้านอารมณ์	76
ความผิดปกติด้านการหยั่งรู้เกี่ยวกับตนเอง	78
บทที่ 17 โรควิตกกังวลและการพยาบาล .....จากรุณี อินทฤทธิ	80
(Nursing Care for Patients with Anxiety Disorders)	
ความหมาย	80
การจำแนกโรค	81
ระบาดวิทยา	81
สาเหตุ	82
การรักษาโรควิตกกังวล	85
การพยาบาลผู้ป่วยโรควิตกกังวล	85
- โรควิตกกังวลไปทั่ว	83
- โรคแพนิก	86
- โรคกลัว	87
- โรคย้ำคิดย้ำทำ	89
- โรคทางจิตเวชเนื่องจากภยันตราย	90
บทที่ 18 โรคซึมเศร้าและการพยาบาล..... จากรุณี อินทฤทธิ	94
(Nursing Care for Patients with Depressive Disorders)	
ความหมาย	95

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การจำแนกโรค	96
ระบาดวิทยา	96
สาเหตุ	97
- ปัจจัยด้านชีวภาพ	97
- ปัจจัยด้านจิตสังคม	97
ลักษณะอาการ	98
- ด้านอารมณ์	98
- ด้านร่างกาย	98
- ด้านความคิด	98
- ด้านพฤติกรรม	99
การรักษาโรคซึมเศร้า	99
กระบวนการพยาบาลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า	100
บทที่ 19 โรคจิตอารมณ์แปรปรวนและการพยาบาล .....จากรุณี อินทฤทธิ์	133
(Nursing Care for Patients with Bipolar Disorders)	
ความหมาย	109
การจำแนกโรค	110
ระบาดวิทยา	110
สาเหตุ	110
- ปัจจัยด้านชีวภาพ	110
- ปัจจัยด้านจิตสังคม	111
ลักษณะอาการ	111
- อาการระยะอารมณ์ซึมเศร้า	111
- อาการระยะอารมณ์คลุ้มคลั่ง	112
การรักษาโรคอารมณ์แปรปรวน	113
กระบวนการพยาบาลผู้ป่วยโรคอารมณ์แปรปรวน	114
บทที่ 20 โรคจิตเภทและการพยาบาล .....เนาวรัตน์ สุขณะล้ำ	122
(Nursing Care for Schizophrenic Patients)	
ความหมาย	122

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สาเหตุ	123
อุบัติการณ์	123
ความผิดปกติที่มักพบร่วมกับโรคจิตเภท	123
อาการและอาการแสดง	124
- มิติด้านความสับสนหรือความไม่สมประกอบ	124
- มิติด้านอาการทางจิต	125
- มิติด้านกลุ่มอาการทางลบ	126
แนวทางการบำบัดรักษาผู้ป่วยโรคจิตเภท	127
- การบำบัดด้วยยาต้านอาการทางจิต	128
- การบำบัดทางจิตสังคม	128
กระบวนการพยาบาลผู้ป่วยโรคจิตเภท	130
บทที่ 21 การพยาบาลผู้ป่วยที่มีความผิดปกติทางการรู้คิด .....เนาวรัตน์ สุชนะล้ำ 136 (Nursing Care for Cognitive Disorders Patients)	
ความหมาย	136
ภาวะเพื่อ	137
- ความหมาย	137
- สาเหตุของภาวะเพื่อ	137
- อาการและอาการแสดงของภาวะเพื่อ	140
- กระบวนการพยาบาลผู้มีภาวะเพื่อ	141
ภาวะสมองเสื่อม	146
- ความหมาย	146
- สาเหตุ	146
- สาเหตุหน้า	146
- สาเหตุเสริม	147
- อาการและอาการแสดงของผู้มีภาวะสมองเสื่อม	147
- กระบวนการพยาบาลผู้มีภาวะสมองเสื่อม	151
บทที่ 22 การพยาบาลบุคคลที่มีความผิดปกติทางเพศ .....มนัสวี จำปาเทศ 160 (Nursing Care for Sexual Disorders and Gender Identity Disorder) ดร.ศุภกรใจ เจริญสุข	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความหมาย	160
ความผิดปกติของเอกลักษณ์ทางเพศ	161
- ความหมาย	161
- ระบาดวิทยา	161
- สาเหตุ	162
- การวินิจฉัยและการคัดกรอง	163
- ลักษณะทางคลินิก	164
- การรักษา	165
- กระบวนการพยาบาล	167
กามวิปริต	167
- ความหมาย	167
- ระบาดวิทยา	167
- สาเหตุ	167
- การวินิจฉัยและการคัดกรอง	167
- ลักษณะทางคลินิก	168
- การรักษา	169
- กระบวนการพยาบาล	169
การตอบสนองทางเพศที่ผิดปกติ	170
- ความหมาย	170
- ระบาดวิทยา	171
- สาเหตุ	171
- การวินิจฉัยและการคัดกรอง	171
- ลักษณะทางคลินิก	172
- การรักษา	173
- กระบวนการพยาบาล	173
ตอนที่ 7 สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชเฉพาะทาง	177
(Special Topics in Psychiatric Mental Health Nursing)	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 23 การพยาบาลจิตเวชเด็ก (Child Psychiatric Nursing) .....หนังสือ จำปาเทศ 179

ดร.ศุภกรใจ เจริญสุข

โรคออทิซึม	180
- ความหมาย	180
- สาเหตุ	180
- การวินิจฉัยและการคัดกรอง	182
- ลักษณะทางคลินิก	184
- การรักษา	186
- การพยากรณ์โรค	187
- กระบวนการพยาบาล	187
โรคสมาธิสั้น	189
- ความหมาย	189
- สาเหตุ	189
- การวินิจฉัยและการคัดกรอง	190
- อาการและอาการแสดง	192
- ลักษณะทางคลินิก	192
- การรักษา	193
- การพยากรณ์โรค	196
- กระบวนการพยาบาล	196
โรคความบกพร่องทางการเรียนรู้	198
- ความหมาย	198
- สาเหตุ	198
- การวินิจฉัยและการคัดกรอง	199
- ลักษณะทางคลินิก	199
- การรักษา	201
- การพยากรณ์โรค	201
- กระบวนการพยาบาล	202
โรคปัญญาอ่อน	203
- ความหมาย	203

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- สาเหตุ	204
- การวินิจฉัยและการคัดกรอง	204
- ลักษณะทางคลินิก	206
- การรักษา	207
- การพยากรณ์โรค	209
- กระบวนการพยาบาล	209
บทที่ 24 สุขภาพจิตผู้สูงอายุและการดูแล.....ปารีชาติ แว่นไวศาตร์	213
(Mental Health of Elderly and Intervention)	
ความสำคัญของการพยาบาลผู้สูงอายุ	213
ความหมายของผู้สูงอายุ	213
การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจในวัยสูงอายุ	214
การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางจิตสังคมของผู้สูงอายุ	215
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจในวัยสูงอายุ	215
ปัญหาทางสุขภาพจิตและจิตเวชที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ	217
กระบวนการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิตผู้สูงอายุ	219
หลักการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์	221
การส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ	223
บทที่ 25 การพยาบาลผู้มีความผิดปกติทางจิตเวชจากการเสพสารเสพติด	226
(Caring for Addictive Disorder Patients).....จุฬาลักษณ์ ชำของ	
ความหมายของสารเสพติด	226
ความผิดปกติทางจิตเวชที่เกิดจากการใช้สารเสพติด	227
ประเภทของสารเสพติด	228
สาเหตุของการติดสารเสพติด	232
ปัญหาและลักษณะของผู้เสพสารเสพติด	235
การบำบัดรักษาและการป้องกัน	236
การบำบัดรักษาทางจิตสังคม	240
- ชั้นเตรียมการ	237
- ชั้นถอนพิษยา	238
- ชั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพ	239

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- ชั้นการติดตามหลังการรักษา	240
การพยาบาลผู้ติดสารเสพติด	242
บทที่ 26 การพยาบาลผู้ป่วยนิติจิตเวช .....ฉวีวรรณ สัตยธรรม	255
(Caring for Forensic Psychiatric Patients and Forensic Nursing)	
ความหมายของนิติจิตเวชและการพยาบาลนิติจิตเวช	255
การพยาบาลผู้ป่วยนิติจิตเวชในโรงพยาบาล	257
ความรับผิดชอบของพยาบาลต่อผู้ป่วยนิติจิตเวช	258
วิวัฒนาการของการพยาบาลนิติเวชสากล	261
ขอบเขตการปฏิบัติการพยาบาลนิติเวช	261
บทที่ 27 สุขภาพจิตชุมชนและการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน .....ฉวีวรรณ สัตยธรรม	264
(Community Mental Health and Psychiatric Home Care)	
ความหมายของสุขภาพจิตชุมชนจิตเวชชุมชนและการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน	265
วิวัฒนาการของสุขภาพจิตชุมชนสากล	266
วิวัฒนาการของสุขภาพจิตชุมชนในประเทศไทย	268
ความเชื่อและปรัชญาของสุขภาพจิตชุมชน	268
หลักเบื้องต้นของสุขภาพจิตและจิตเวชชุมชน	273
ทิมสหวิชาชีพทางสุขภาพจิตและจิตเวชในชุมชน	273
บทบาทของพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิตในชุมชน	273
ระดับของการดูแลสุขภาพจิตในชุมชน	274
การดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน	274
วัตถุประสงค์ของการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน	274
บริการที่จะให้แก่ผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน	274
คุณสมบัติของพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิตที่จะดูแลผู้ป่วยที่บ้าน	276
กิจกรรมการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน	276
ดัชนี	281
INDEX	283

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 สมอง 3 ส่วน	5
ภาพที่ 2 โครงสร้างสมองส่วนต่างๆ	6
ภาพที่ 3 โครงสร้างสมองที่เป็นองค์ประกอบหลักของระบบลิมบิก	9

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 Structure of neuron and site of neurotransmission	10
แผนภาพที่ 2 Neurotransmission and drug effects at the synapse	13
แผนภาพที่ 3 ภาพแสดงอาการข้างเคียงของยารักษาโรคจิต	17
แผนภาพที่ 4 Possible effects of receptor binding of the antidepressant medications	18
แผนภาพที่ 5 ภาพแสดงออกถึงระบบปฏิสัมพันธ์ในพฤติกรรมของมนุษย์	49
แผนภาพที่ 6 ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้เสพสารเสพติด	233
แผนภาพที่ 7 กระบวนการเสริมแรงทางบวกของการใช้สารเสพติด	234
แผนภาพที่ 8 กระบวนการเสริมแนวทางลบของการใช้สารเสพติด	235

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	แสดงชนิดของยารักษาโรคจิตจำแนกตามกลุ่มประสิทธิภาพของยา เทียบตามขนาดยาที่ใช้ต่อวันและระดับของยาในเลือด	16
ตารางที่ 2	แสดงชนิดของยารักษาอาการซึมเศร้า	19
ตารางที่ 3	แสดงชนิดของยารักษาอาการซึมเศร้า SSRI	20
ตารางที่ 4	แสดงชนิดของยารักษาอาการซึมเศร้าชนิด MAO	21
ตารางที่ 5	แสดงชนิดของยารักษาอาการซึมเศร้า New generation	21
ตารางที่ 6	แสดงชนิดของยาคลายกังวล	22
ตารางที่ 7	แสดงชนิดของยาควบคุมอารมณ์	23
ตารางที่ 8	แสดงชื่อยา Anticholinergie ที่ใช้บ่อย	26
ตารางที่ 9	Yalom's curative factors	44
ตารางที่ 10	วิธีการประชุมกลุ่มนิเวศบำบัด	56
ตารางที่ 11	ยาที่ใช้รักษาโรควิตกกังวล	84
ตารางที่ 12	ยาหลักที่ใช้รักษาโรคซึมเศร้า	100
ตารางที่ 13	การแบ่งระดับอารมณ์เศร้า	101
ตารางที่ 14	ยาที่ใช้รักษาโรคอารมณ์แปรปรวน	114
ตารางที่ 15	การประเมินภาวะสุขภาพจิตผู้ป่วยอารมณ์คุ้มคลั่ง	115